

Оповестяване на кредитния риск в годишните финансови отчети на банките в България

Анита АТАНАСОВА¹, Надежда ПОПОВА-ЙОСИФОВА²

¹ Икономически Университет – Варна
aatanasova@ue-varna.bg

² Икономически Университет – Варна
nadia_popowa@ue-varna.bg

Резюме. В настоящата статия се анализира оповестяването на кредитния риск, в годишните финансови отчети на банките в България за 2015 г. и 2016 г. Извършва се ранжиране на банките, по степен на оповестяване на кредитния риск, съобразно изискванията на международните счетоводни регулации и във връзка с финансови и регулаторни съотношения, обвързани с капиталовата адекватност. В резултат на проведеното емпирично проучване, се достига до извода, че ръководствата на банките не са особено склонни да извършват пълни оповестявания и по този начин активно да обявяват вътрешна качествена и количествена информация. Въпреки това нивото на оповестяване на кредитния риск за банките в България е високо. Банките с ниска степен на капиталова адекватност са склонни да правят по-пълни оповестявания на кредитния риск, и обратно. Не бяха открити индикации за връзка между размера на банковите активи, съществуването на банката като публично дружество и оповестяване на кредитния риск. Считаме, че в условията на засилена конкуренция оповестяването на кредитния риск от изискване, считано за формално може да се превърне в един от многото инструменти за стабилизиране позицията на определени банки и създаване на положителен имидж на банката пред потребителите на публична информация.

Ключови думи: кредитен риск, финансови отчети, банки, оповестявания.

1. Въведение

В банковата дейност управлението на рисковете, съпътстващи тази дейност и поддържането на адекватен капитал са взаимно свързани процеси. Регулаторните капиталови изисквания към банките (кредитни институции по смисъла на Закона за кредитните институции) целят поддържане на адекватен по размер и структура капитал, съобразно рисковия профил на съответната банка. Осъществяването от кредитните институции банковите дейности и поемането на съответни рискове (кредитен, ликвиден, пазарен и операционен) следва да бъдат съобразени с капацитета за поемане на рискове и с капитала, необходим за покриване на специфичните рискове. Кредитният риск се свързва с неизпълнение на договорености относно вземания на дадена банка по притежавани финансови инструменти. В банковата практика обичайно се разграничават кредитен риск в търговски портфейл и кредитен риск в банков портфейл. Резултатите от традиционното изследване „Banking Banana Skins 2015“ показват, че кредитният риск е на седмо поредно място от общо двадесет и четири риска пред дейността на банките в световен мащаб (Centre for the Study of Financial Innovation (CSFI), 2015). Този факт подчертава значимостта на кредитния риск. Проучването се осъществява през 2 години от CSFI със съдействието на одиторската компания PricewaterhouseCoopers, като се описват рисковете пред световната банкова индустрия (специфично наречени „banana skins“), на базата на анкетиране на широк кръг от банкери, банков регулатори и други наблюдатели от целия свят.

Целта на настоящата разработка е да се извърши ранжиране на банките в България по степен на оповестяване на кредитния риск, съобразно изискванията на международните

счетоводни регулации и във връзка с финансови и регулаторни съотношения, обвързани с капиталовата адекватност. Степента на оповестяванията на политиките и процедурите по управлението на кредитния риск може да се ползва като индикатор за изследване склонността на ръководствата на банките да оповестяват в по-голяма степен вътрешна управленска информация.

2. Кредитният риск от гледище на банковия надзор и изискванията на Международните счетоводни стандарти

Базелският комитет за банков надзор е международен орган, който разработва и публикува стандарти за надзор, ръководства и препоръки за добри практики, като се очаква, че властите на отделните държави ще предприемат стъпки за тяхното прилагане. По този начин се насърчава прилагането на общи подходи и общи стандарти в банковата практика, без да се описват подробно конкретните надзорни техники. През м. ноември 2005 г. Базелският комитет публикува „Измерване на кредитния риск и оценка за загуби – консултативен документ“ (Basel Committee on Banking Supervision, 2005). Работната група по счетоводство към комитета участва в разработването на тази публикация, като са предложени принципи, които се свеждат до очаквания и препоръки на Базелския комитет относно надеждното оценяване на кредитния риск и оценката за загуби. Няколко месеца по-късно през м. юни 2006 г. се публикува в окончателен вид **указанието „Измерване на кредитния риск и оценка за загуби“ (Basel Committee on Banking Supervision, 2006)**. Основните препоръки на надзора относно определянето на разумния кредитен риск и оценката за загуби са както следва:

- ✓ Бордът на директорите на една банка и мениджърският екип са отговорни за прилагането на подходящи процедури за измерване на кредитния риск и изграждане на ефективен вътрешен контрол, съответстващи на характера и сложността на техните кредитни операции, за да бъдат последователно определени провизиите за кредитни загуби в съответствие с банковите възприети политики и процедури, приложимата счетоводна рамка и ръководството на надзора;
- ✓ Банката трябва да разполага със система за надеждно класифициране на кредитите на базата на кредитния риск;
- ✓ Банковите политики трябва да съдържат подходящи процедури за валидност на всички вътрешно създадени модели за измерване на кредитния риск;
- ✓ Банката трябва да въведе и документираща разумна методология за кредитни загуби, която да съдържа политики за оценка на кредитния риск, процедури и контролни дейности за оценка на кредитния риск, идентифициращи проблемните кредити и своевременно да се определят провизиите за кредитни загуби;
- ✓ Съвкупността от индивидуално и колективно определени провизии за кредитни загуби би трябвало адекватно да абсорбира оценените кредитни загуби в кредитния портфейл на банката;
- ✓ Употребата на преценки, основани на опита и благоразумни оценки е съществена част от признаването и оценяването на кредитни загуби;
- ✓ Процесът по измерване на кредитния риск трябва да осигури банката с адекватен инструментариум, процедури и информация за измерване на кредитния риск, счетоводно отчитане на обезценката на кредити и изисквания за определяне на регулаторния капитал;

В това указание се подчертава намерението на Базелския комитет, че насоките, които дават на банките нямат за цел да въведат допълнителни счетоводни правила за провизиите, различни от правилата на приложимите счетоводни стандарти. По-скоро ръководството е насочено към мениджърите и изяснява **връзката между капитала и кредитите.**

В резултат на промените в обезценката на финансови инструменти (в т.ч. кредити), въведени с **МСФО 9 „Финансови инструменти“**, в сила за периоди, започващи на или след 1 януари 2018 г. Базелският комитет за банков надзор през м. февруари 2015 г. публикува: „Ръководство за отчитане на очаквани кредитни загуби – консултативен документ“ (Basel Committee on Banking Supervision, 2015a). През месец декември 2015 г. бе публикуван финалният документ: **„Ръководство относно кредитен риск и отчитане на очаквани кредитни загуби“** (Basel Committee on Banking Supervision, 2015b). Целта е да се дадат насоки за отчитане на очакваните кредитни загуби, които не противоречат на приложимите счетоводни стандарти, в т.ч. и на изискванията за обезценка на МСФО 9 „Финансови инструменти“. Въведени са следните принципни положения, касаещи ръководствата на самите банки:

- ✓ Ръководството на дадена банка носи отговорност за използването на подходящи практики за кредитен риск, ефективността на системата за вътрешен контрол, и определянето на адекватни провизии;
- ✓ Следва да се възприемат разумни методологии, които да са насочени към оценка и измерване на кредитен риск за всички кредитни експозиции, и да се извършва подходящо и навременно признаване на очакваните кредитни загуби в съответствие с приложимата счетоводна рамка;

- ✓ Банката следва да има рейтингов процес за кредитен риск, подходящ за групови кредитни експозиции на базата на споделени характеристики за кредитен риск;
- ✓ Общата сума на банковите провизии, трябва да е адекватна и в съответствие с целите на приложимата счетоводна рамка;
- ✓ Необходимо е да има процедури за подходящи модели за валидиране, използвани за оценка и измерване на очакваните кредитни загуби;
- ✓ Банката следва да използва преценки за кредитите, основаващи се на опит, особено при представяне на прогнозна информация, включително при използване на макроикономически фактори;
- ✓ Трябва да има възприет процес за оценка и измерване на разумен кредитен риск, което е база за отчитане на очаквани кредитни загуби;
- ✓ Следва да се оповестява прозрачна и сравнима информация във финансовите отчети.

Като извод от посочените по-горе принципни положения, свързани с оценка на кредитния риск в банките, може да се посочи, че мениджърският екип носи отговорността за създаването и прилагането на адекватен процес по измерване и управление на кредитния риск, което ще рефлектира върху отчетените обезценки на предоставени кредити. Базелският комитет апелира към прозрачност на информацията във финансовия отчет относно кредитния риск и банковото провизиране.

Аналогично на дейностите на Базелският комитет за банков надзор, през последните години Европейския банков орган също разработва и публикува указания (ръководства) към надзорните органи и страните-членки на ЕС. В сферата на банковото кредитиране и провизиране през м. май 2017 г. е публикувано „**Ръководство относно управленските практики при измерване на кредитния риск и счетоводство за очаквани кредитни загуби**“ (European Banking Authority, 2017). Това указание е в унисон с публикуваните преди това надзорни насоки от Базелският комитет.

Банките в България са задължени да извършват годишно оповестяване на политики и правила за управление на рисковете съгласно *Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския Парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012*. По-конкретно, съгласно нормативните текстове ръководствата на банките следва да извършват годишно оповестяване на:

- ✓ Цели на управлението на риска и политика по управление на риска;
- ✓ Приложно поле (за консолидираните отчети);
- ✓ Собствения капитал;
- ✓ Капиталовите изисквания;
- ✓ Експозиция към кредитен риск от контрагента;
- ✓ Капиталови буфери;
- ✓ Показатели от глобално системно значение;
- ✓ Корекции за кредитен риск;
- ✓ Свободни от тежести активи;
- ✓ Други

Съгласно разпоредбите на **Международен стандарт за финансова отчетност (МСФО) 7 „Финансови инструменти: оповестяване“** банките следва да оповестяват информация, която да позволи на външните потребители да оценят естеството и степента на рисковете, възникващи от финансови инструменти на които е изложена банката. Оповестяването на количествена и качествена информация следва да бъде извършено по подходящ начин (уместно и разбираемо). **Оповестяването на качествена информация** се свежда до оповестяване на излаганията на риск и тяхното възникване, целите и политиките за управление на риска, методите за оценяване на рисковете и евентуални промени спрямо предходния период. **Оповестяването на количествена информация** се отнася до представяне за всеки един риск на обобщени количествени данни относно степента на изложеност на този риск на базата на вътрешна управленска информация.

Оповестяванията за целите на надзора и оповестяванията за целите на финансовата отчетност в банковата сфера имат своите допирни точки. Те в голяма степен ползват еднакви източници на информация. Затова, *Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския Парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012* предоставя възможност в годишните оповестявания с надзорна цел да се препраща към информацията от годишния финансов отчет. Регламент за изпълнение (ЕС) No 680/2014 на Комисията в съответствие с регламент (ЕС) No 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета въвежда официални отчетни образци за финансовите отчети на банките. БНБ ги прилага спрямо банките в България от 1 януари 2015 г.

3. Методология

С оглед постигане на целта на настоящата разработка се извършва ранжиране на банките в България (включени в първа и втора група от класирането на БНБ по размер на активите) последователно за 2015 г. и 2016 г. по избрани пет на брой съотношения, както следва: съотношение за обща капиталова адекватност; собствен капитал/пасиви (привлечен капитал); собствен капитал/активи; собствен капитал/депозити; собствен капитал/кредити. Всички тези показатели са свързани с капиталовата адекватност, респективно- достатъчност на капитала на дадена банка. Всички показатели, освен първият, могат да бъдат изчислени на база публично представената информация в отчета за финансовото състояние на банка. Първият показател- съотношение на обща капиталова адекватност, може да бъде оповестен в годишните финансови отчети или в годишните оповестявания с надзорна цел. Наличието на данни за изчисляване на показателите или директното им оповестяване сочи от една страна спазване на регулаторни изисквания, а от друга страна- склонността на банката да изнася вътрешна информация за дейността си. Характерно за всички включени в изследването показатели е че, техните високи стойности имат положително значение и обратното– ниските им стойности се тълкуват негативно. Това позволява тяхното последващо обобщаване чрез ранжиране. За всяка година банката с най-висока стойност на даден показател се класира на първо място, след което се подреждат аналогично и всички останали банки. В резултат на извършеното класиране според всеки един от селектираните пет показателя, се извършва ранжиране на банките съвкупно за всички съотношения. За целта, за всяка година се събират числата, означаващи позицията на дадена банка за конкретен показател. Присвоените места в подредбата на банките по отделните показатели се възприемат като точки. Институцията получила най-малък сбор точки от своето рангово място по петте показателя се класира на първо място. Обратната логика се прилага за банката с максимален сбор точки, изразяващи рангова позиция в класирането на банките по избраните показатели. Банката с най- голям брой точки от сбора на позициите на конкретните показатели за оценка на капиталова адекватност (и най- ниски стойности на показателите за капиталова адекватност) заема последна позиция по този съвкупен критерий. Ако при отделни банки за дадена година се получи равен брой точки, ранжирането се извършва, като се дава предимство на банката с по-висок *коэффициент (съотношение) за обща капиталова адекватност*. По този начин при необходимост за допълнително прецизно ранжиране акцент се поставя на изискваното регулаторно съотношение, като *вторичен критерий*. Това е единственият показател, който не може да се изчисли от данните в отчета за финансово състояние и пряко отразява преработена вътрешна информация от банката, оповестена в регулаторен или финансов отчет.

Първата стъпка в оценката и ранжирането на банките с оглед на капиталовата им адекватност показва тяхното място в общата банкова система по отношение на тяхната стабилност и е един от ориентирите за наличие на кредитен риск. Колкото по- висока е капиталовата адекватност на дадена банка, толкова по- нисък би следвало да бъде кредитният риск, оценяван на база количествени съотношения. Разбира се при подобни изследвания винаги възниква въпросът за степента на надеждност на изходната информация. Нашата разработка не е тествала изрично степента на надеждност на изходната информация. Приема се, че публикуваната от банката информация в годишния финансов отчет е достатъчно надеждна. В последващи изследвания би могло да се приложи допълнителен тест за надеждност на изходните данни при изчисляване на показателите. Получените резултати биха могли да модифицират ранжирането на банките по капиталова адекватност или друг избран критерий.

В изследването, като следваща стъпка, се съпоставя равнището на оповестяване на информацията в годишния финансов отчет относно управлението на кредитния риск и класирането по съотношения за достатъчност на капитала на банките. В настоящата публикация се анализират оповестяванията на кредитния риск съгласно параграфи от 33а до 38б от МСФО 7 „Финансови инструменти: оповестяване“ – общо 12 на брой параграфа, които се оценяват за всяка банка за 2015 г. и 2016 г. с модифицирана дихотомна оценка на оповестяване на нормативно изискуема информация по управление на кредитния риск, с цел изграждане на рангова скала на банките в България. Оценка „1“ получава оповестената информация според изискваните 12 критерия за оповестяване на кредитен риск по МСФО7 „Финансови инструменти: оповестяване“, а неоповестената- „0“. За всеки критерий който е оповестен се дава една точка. Сумират се получените оценки, които се възприемат като точки. Максималната сума е 12 точки за налично оповестяване по всички критерии. Дадена информация се възприема за оповестена за целите на изследването, ако е изчерпателна в контекста на изискванията на МСФО 7. Сумират се получените оценки, които се възприемат като точки. Максималната сума е 12 точки. Всеки оповестен параграф по изискванията на стандарта има еднаква тежест. Избран е този подход за да се избегне субективност в оценка на важността (тежестта) на отделните изисквания. Колкото по- висока сумарна точкова оценка за оповестяване на кредитния риск е получила дадена банка, толкова по- предна позиция в ранжирането на степента на оповестяване на кредитния риск следва да заеме. Възниква въпросът при равен брой точки от

сумата на изискваните оповестявания как да се ранжират банките. Считаме, че в последващи изследвания би могло да се направи оценка по скалата на Likert за качеството на оповестяване на кредитния риск за всяко едно нормативно изискване, което е оповестено. Това би довело до прецизиране оценката на степента на оповестяване на кредитния риск и ранжирането на банките по този показател.

Допълнителна възможност за оценка степента на оповестяване на кредитния риск, особено при ранжиране на банки с равен брой точки за оповестяване, може да бъде изследване на това *каква информация не е оповестена изобщо*. При прилагане на този *вторичен критерий*, считаме за удачно да дадем тежест по степен на важност на изискванията за оповестена информация, за да можем да преценим с каква тежест/ важност е неоповестената информация. Така бихме могли да ранжираме малко по-прецизно по степен на оповестяване на кредитния риск и банките с еднакъв брой точки за оповестена информация. Прилага се корекционен коефициент единица за цялата неоповестена информация. За всеки от 12 вида информация се дава тегло под единица, така, че общият им сбор да бъде 1. Неоповестената информация по изследваните 12 критерия се отразява като *прецизирац корекционен елемент*- с теглото си и минусов знак в общия сбор точки за степента на оповестяване на кредитния риск от банките.

Като се вземе под внимание основната оценка за оповестяване на кредитния риск и корекцията, на база естеството на неоповестеното, може да се дадат крайни числови стойности за оценка на това оповестяване. Така изградената оценка има една основна роля: да позволи подреждане на банките в рангова скала по отношение степента на оповестяване на кредитния риск. Възможно е да се съпостави и свърже капиталовата адекватност и степента на оповестяване на кредитния риск в общ количествен измерител и съответното му ранжиране. Смисълът на подобно обединяване е свързано с информационните потребности. Колкото по- висока степен на капиталова адекватност има една банка, толкова по- нисък би бил риска за нейните клиенти, а и за самата нея. От друга страна, колкото по- висока степен на оповестяване има кредитния риск за една банка, толкова по- ниско би било напрежението при външните потребители на информацията относно този риск. При обективно наличие на висока капиталова адекватност, на нисък кредитен риск и слабото му оповестяване е възможно да се достигне поради информационна асиметрия за външните потребители до негативен за банката ефект. Обратното също е възможно: при ниски нива на капиталова адекватност и висока степен на оповестяване на кредитния риск да се спечели доверието на клиенти и контрагенти. В този смисъл оптималната ситуация за външни потребители на информацията и за банката би била да има обективно снижение на кредитния риск чрез висока капиталова адекватност и информационно снижение на напрежението относно кредитен риск чрез изчерпателно оповестяване управлението на кредитния риск. Обединението на двата показателя (за капиталова адекватност и оповестяване управлението на кредитния риск) би имало смисъл за ранжиране в контекста на описаното.

Таблица 1

Таблица за изискванията за оповестявания по МСФО 7 с тегла, ползвани при оценка на неоповестените изисквания във връзка с управление на кредитния риск

№	МСФО 7- нормативна кодификация	Изисквания	Тегло
		<i>Качествена информация по МСФО 7</i>	
1	33а	Излагания на риск и как възникват те	0,07
2	33б	Цели, политика и процеси за управление на риска; методи за оценката на риска	0,09
3	33в	Всякакви промени в оповестяванията от предходния период	0,10
		<i>Количествена информация по МСФО 7</i>	
4	34а	Обобщени количествени данни относно степента на изложеност на кредитния риск към крайната дата на отчетния период	0,10
5	34в	Концентрации на риск	0,10
6	36а	Стойността, която най-добре представя максималната изложеност на кредитен риск за предприятието по групи финансови инструменти	0,20
7	36б	Описание на обезпечението, държано като гаранция, и други кредитни подобрения и техния финансов ефект върху сумата, която най-добре представлява максималната изложеност на кредитен риск (оповестена съгласно предходния критерий) или представена от балансовата стойност на финансовия инструмент	0,05
8	36в	Информация за кредитното качество на финансовите активи, които не са нито просрочени, нито обезценени, по групи финансови	0,05

		инструменти	
9	37а	Анализ на възрастта на финансовите активи, които са просрочени към края на отчетния период, но не са обезценени	0,06
10	37б	Анализ на финансови активи, всеки от които е бил определен за обезценен към края на отчетния период, включително обстоятелствата, които предприятието е взело предвид при определянето на тези активи за обезценени	0,08
11	38а	Когато предприятието придобие финансови или нефинансови активи през отчетния период в резултат на влизане във владение на обезпечение или друга форма на кредитно подобрение (например гаранции) и тези активи отговарят на критериите за признаване в други МСФО, предприятието оповестява за всеки актив, държан към отчетната дата: естеството и балансовата стойност на активите	0,06
12	38б	Когато предприятието придобие финансови или нефинансови активи през отчетния период в резултат на влизане във владение на обезпечение или друга форма на кредитно подобрение (например гаранции) и тези активи отговарят на критериите за признаване в други МСФО, предприятието оповестява за всеки актив, държан към отчетната дата: когато активите не са лесно обратими в парични средства, политиката си за освобождаване от тези активи или за използването им в своята дейност	0,04
		Общо:	1

Нашето предположение е, че равнището на оповестяване на информацията по отношение на управление на кредитния риск, кореспондира със степента в която ръководството е склонно да представя вътрешна управленска информация във финансовите отчети. За разлика от първия вече описан подход за оценка и ранжиране на **капиталовата адекватност** на банките по 5 капиталови съотношения, която безспорно **влие на кредитния риск и неговата оценка**, при изследване оповестяване управлението на кредитния риск по 12 нормативни изисквания на МСФО 7 „Финансови инструменти: оповестяване“ можем да преценим **степената на оповестяване на качествена и количествена информация относно кредитния риск и неговото управление.**

Настоящото изследване обхваща период от две последователни години – 2015 г. и 2016 г., като се анализират оповестяванията за кредитния риск на 20 на брой функциониращи банки в България – „УниКредит Булбанк“ АД, „Обединена българска банка“ АД („ОББ“ АД), „Райфайзенбанк“ ЕАД, „Алианц Банк България“ АД, „Ти Би Ай Банк“ ЕАД, „СИБАНК“ ЕАД, „Българоамериканска кредитна банка“ АД („БАКБ“ АД), „Търговска банка Д“ АД, „Инвестбанк“ АД, „Общинска банка“ АД, „Интернешънъл Асет Банк“ АД, „Банка ДСК“ ЕАД, „Юробанк България“ АД, „Сосиете Женерал Експресбанк“ АД, „Банка Пиреос България“ АД, „Първа инвестиционна банка“ АД („ПИБ“ АД), „ПроКредит Банк (България)“ ЕАД, „Токуда Банк“ АД, „Централна кооперативна банка“ АД („ЦКБ“ АД), „Тексим Банк“ АД. В изследването са изключени 2 банки от 22 действащи за разглеждания период, а именно: 1/ „Българска банка за развитие“ АД, тъй като банката е с преобладаваща държавна собственост и нейното функциониране се различава от останалите кредитни институции, действащи на пазарен принцип; 2/ „Търговска банка Виктория“ ЕАД – дъщерно дружество на „Корпоративна Търговска Банка“ АД с отнет банков лиценз. Като информационна база се ползват публикуваните годишни финансови отчети на банките за посочения период в Търговския регистър на Република България и/или на официалните сайтове на банките.

4. Резултати

4.1. Ранжиране на банките на база съотношения за адекватност на капитала

В настоящото изследване са включени три вида капиталови съотношения: 1) регулаторното съотношение за обща капиталова адекватност (в %); 2) финансови съотношения: собствен капитал спрямо привлечен капитал и собствен капитал спрямо депозити (представени като коефициенти); 3) финансови съотношения: собствен капитал спрямо активи и собствен капитал спрямо предоставени кредити (представени като коефициенти).

Таблица 2

Съотношения за достатъчност (адекватност) на капитала за 2015 г.

№	Банка	Съотношение за обща капиталова адекватност (в %)	Съотношение собствен капитал/ привлечен капитал	Съотношение собствен капитал/ депозити на клиенти и банки	Съотношение собствен капитал/ активи	Съотношение собствен капитал/ кредити на клиенти и банки
1	УниКредит Булбанк АД	24.68	0.16876	0.17205	0.14439	0.25091
2	Обединена българска банка АД	28.21	0.22950	0.23709	0.18666	0.28081
3	Райфайзенбанк ЕАД	36.54	0.16405	0.18924	0.14093	0.20987
4	Алианц Банк България АД	16.86	0.09204	0.09638	0.08428	0.14353
5	Ти Би Ай Банк ЕАД	20.66	0.26058	0.26890	0.20671	0.30450
6	СИБАНК ЕАД	17.52	0.12278	0.14300	0.10935	0.18373
7	Българоамериканска кредитна банка АД	21.44	0.18928	0.19733	0.15915	0.24815
8	Търговска банка Д	20.07	0.15708	0.15854	0.13576	0.24328
9	Инвестбанк АД	18.70	0.09917	0.10318	0.09022	0.18609
10	Общинска банка АД	18.10	0.07947	0.08144	0.07362	0.22852
11	Интернешънъл Асет Банк АД	18.71	0.08093	0.08436	0.07487	0.12975
12	Банка ДСК ЕАД	17.26	0.16782	0.17031	0.14371	0.16951
13	Юробанк България АД	24.73	0.18894	0.19768	0.15891	0.22824
14	Сосиете Женедал Експресбанк АД	14.63	0.12568	0.13180	0.11165	0.15523
15	Банка Пиреос България АД	28.45	0.18212	0.19393	0.15406	0.22453
16	Първа инвестиционна банка АД	15.04	0.09392	0.10628	0.08586	0.14222
17	ПроКредит Банк (България) ЕАД	17.10	0.15103	0.17229	0.13121	0.15628
18	Токуда Банк АД	20.79	0.11849	0.11898	0.10593	0.22991

19	Централна кооперативна банка АД	15.18	0.08911	0.09097	0.08182	0.16582
20	Тексим Банк АД	20.76	0.23970	0.25210	0.19335	0.55953

Източник: Собствени изчисления на база информацията в годишните финансови отчети на изследваните банки (с изключение на съотношението за обща капиталова адекватност, което е оповестено в годишните финансови отчети или в годишните оповестявания с надзорна цел).

Таблица 3

Съотношения за достатъчност (адекватност) на капитала за 2016 г.

№	Банка	Съотношение за обща капиталова адекватност (в %)	Съотношение собствен капитал/ привлечен капитал	Съотношение собствен капитал/ депозити на клиенти и банки	Съотношение собствен капитал/ активи	Съотношение собствен капитал/ кредити на клиенти и банки
1	УниКредит Булбанк АД	27.65	0.17026	0.17346	0.14549	0.26078
2	Обединена българска банка АД	24.25	0.18826	0.19131	0.15843	0.25858
3	Райфайзенбанк ЕАД	34.04	0.16819	0.19047	0.14398	0.21825
4	Алианц Банк България АД	17.59	0.09678	0.10082	0.08824	0.19445
5	Ти Би Ай Банк ЕАД	22.38	0.28995	0.29833	0.22477	0.29249
6	СИБАНК ЕАД	17.71	0.20322	0.14417	0.10716	0.14989
7	Българоамерик анска кредитна банка АД	19.17	0.18402	0.19409	0.15542	0.22548
8	Търговска банка Д	19.13	0.14500	0.14572	0.12663	0.22818
9	Инвестбанк АД	19.14	0.10466	0.10887	0.09474	0.22447
10	Общинска банка АД	16.64	0.07378	0.07539	0.06871	0.21198
11	Интернешънъл Асет Банк АД	18.17	0.08474	0.08827	0.07812	0.15481
12	Банка ДСК ЕАД	17.63	0.15211	0.15555	0.13203	0.15886
13	Юробанк България АД	23.35	0.20246	0.20701	0.16837	0.21335
14	Сосиете Женерал Експресбанк АД	15.87	0.12836	0.13173	0.11375	0.15729
15	Банка Пиреос България АД	25.26	0.14399	0.15425	0.12587	0.17471
16	Първа инвестиционна банка АД	15.41	0.10508	0.10935	0.09509	0.16850

17	ПроКредит Банк (България) ЕАД	18.50	0.14314	0.17840	0.12522	0.14590
18	Токуда Банк АД	21.66	0.13035	0.13082	0.11532	0.23079
19	Централна кооперативна банка АД	15.63	0.09196	0.09364	0.08421	0.17268
20	Тексим Банк АД	19.84	0.21485	0.21701	0.17686	0.41074

Източник: Собствени изчисления на база информацията в годишните финансови отчети на изследваните банки (с изключение на съотношението за обща капиталова адекватност, което е оповестено в годишните финансови отчети или в годишните оповестявания с надзорна цел).

С оглед на получаване на обща оценка за достатъчността на капитала, включените в изследването банки се ранжират първо, отделно по всеки един показател и второ, съвкупно за всички показатели (съотношения). Крайната оценка за 2015 г., респ. за 2016 г. се изразява в общ сбор точки от отделните ранжирания. На базата на тези общи оценки е възможно класиране на банките за двете години по адекватност на капитала.

Таблица 4

Ранжиране на банките на база съотношения за адекватност на капитала за 2015 г.

класиране	Банка	Ранжиране по съотношението за обща капиталова адекватност (брой точки)	Ранжиране по съотношението на собствен капитал/привлечен капитал (брой точки)	Ранжиране по съотношението на собствен капитал/депозити на клиенти и банки (брой точки)	Ранжиране по съотношението на собствен капитал/активи (брой точки)	Ранжиране по съотношението на собствен капитал/кредити на клиенти и банки (брой точки)	Сбор (общ брой точки от отделните ранжирания)
1	Ти Би Ай Банк ЕАД	9	1	1	1	2	14
2	Обединена българска банка АД	3	3	3	3	3	15
3	Тексим Банк АД	8	2	2	2	1	15
4	Българоамериканска кредитна банка АД	6	4	5	4	5	24
5	Юробанк България АД	4	5	4	5	9	27
6	Банка Пиреос България АД	2	6	6	6	10	30
7	УниКредит Булбанк АД	5	7	9	7	4	32
8	Райфайзенбанк ЕАД	1	9	7	9	11	37

9	Търговска банка Д	10	10	11	10	6	47
10	Банка ДСК ЕАД	15	8	10	8	14	55
11	Токуда Банк АД	7	14	14	14	7	56
12	ПроКредит Банк (България) ЕАД	16	11	8	11	16	62
13	СИБАНК ЕАД	14	13	12	13	13	65
14	Инвестбанк АД	12	15	16	15	12	70
15	Сосиете Женерал Експресбан к АД	20	12	13	12	17	74
16	Общинска банка АД	13	20	20	20	8	81
17	Първа инвестицио нна банка АД	19	16	15	16	19	85
18	Алианц Банк България АД	17	17	17	17	18	86
19	Централна кооператив на банка АД	18	18	18	18	15	87
20	Интернешъ нъл Асет Банк АД	11	19	19	19	20	88

Източник: Собствени изчисления

Таблица 5

Ранжиране на банките на база съотношения за адекватност на капитала за 2016 г.

класиране	Банка	Ранжиране по съотношение за обща капиталова адекватност (брой точки)	Ранжиране по съотношение за собствен капитал/привлечен капитал (брой точки)	Ранжиране по съотношение за собствен капитал/депозити на клиенти и банки (брой точки)	Ранжиране по съотношение за собствен капитал/активи (брой точки)	Ранжиране по съотношение за собствен капитал/кредити на клиенти и банки (брой точки)	Сбор (общ брой точки от отделните ранжирания)
1	Ти Би Ай Банк ЕАД	6	1	1	1	2	11
2	Тексим Банк АД	8	2	2	2	1	15

3	Обединена българска банка АД	4	5	5	4	4	22
4	Юробанк България АД	5	4	3	3	10	25
5	УниКредит Булбанк АД	2	7	8	6	3	26
6	Райфайзенбанк ЕАД	1	8	6	7	9	31
7	Българоамериканска кредитна банка АД	9	6	4	5	7	31
8	Банка Пиреос България АД	3	11	10	10	13	47
9	Търговска банка Д	11	10	11	9	6	47
10	Токуда Банк АД	7	13	14	12	5	51
11	Банка ДСК ЕАД	15	9	9	8	16	57
12	ПроКредит Банк (България) ЕАД	12	12	7	11	20	62
13	СИБАНК ЕАД	14	3	12	14	19	62
14	Инвестбанк АД	10	16	16	16	8	66
15	Сосиете Женерал Експресбанк АД	18	14	13	13	17	75
16	Алианс Банк България АД	16	17	17	17	12	79
17	Първа инвестиционна банка АД	20	15	15	15	15	80
18	Централна кооперативна банка АД	19	18	18	18	14	87
19	Интернешънъл Асет Банк АД	13	19	19	19	18	88
20	Общинска банка АД	17	20	20	20	11	88

Източник: Собствени изчисления

4.2. Оповестяване на управлението на кредитния риск

Следваща стъпка от нашето изследване е да се обследва нивото на оповестяване на кредитния риск. За изследваните 2015 г. и 2016 г. всички банки се характеризират с високо равнище на оповестяванията относно кредитния риск, което е последица както от регулаторните изисквания, въведени с Регламент 575/2013, така и от усъвършенстваните текстове на международните счетоводни регулации след световната финансова криза през периода 2007 г. – 2009 г.

Проучени са за всяка банка оповестяванията, съобразно параграфи от 33а до 38б от МСФО 7 „Финансови инструменти: оповестяване“ – общо 12 на брой параграфа, а именно:

- 1/ излаганията на риск и как възникват те;
- 2/ цели, политика и процеси за управление на риска и методите, използвани за оценяване на риска;
- 3/ промени в оповестяванията от предходния период;
- 4/ обобщени количествени данни относно степента на изложеност на този риск към крайната дата на отчетния период;
- 5/ концентрациите на риск;
- 6/ оповестяване по групи финансови инструменти: стойността, която най-добре представя максималната изложеност на кредитен риск в края на отчетния период, без да се вземат предвид каквито и да било държани обезпечения или други кредитни подобрения (такова оповестяване не се изисква за финансови инструменти, чиято балансова стойност най-добре представлява максималната изложеност на кредитен риск);
- 7/ оповестяване по групи финансови инструменти: описание на обезпечението, държано като гаранция, и други кредитни подобрения и техния финансов ефект върху сумата, която най-добре представлява максималната изложеност на кредитен риск или представена от балансовата стойност на финансовия инструмент;
- 8/ оповестяване по групи финансови инструменти: информация за кредитното качество на финансовите активи, които не са нито просрочени, нито обезценени;
- 9/ оповестяване по групи финансови активи: анализ на възрастта на финансовите активи, които са просрочени към края на отчетния период, но не са обезценени;
- 10/ оповестяване по групи финансови активи: анализ на финансови активи, всеки от които е бил определен за обезценен към края на отчетния период, включително обстоятелствата, които предприятието е взело предвид при определянето на тези активи за обезценени;
- 11/ когато са придобити финансови или нефинансови активи през отчетния период в резултат на влизане във владение на обезпечение или друга форма на кредитно подобрение (например гаранции) и тези активи отговарят на критериите за признаване в други МСФО, оповестяване за всеки актив, държан към отчетната дата: естеството и балансовата стойност на активите;
- 12/ когато са придобити финансови или нефинансови активи през отчетния период в резултат на влизане във владение на обезпечение или друга форма на кредитно подобрение (например гаранции) и тези активи отговарят на критериите за признаване в други МСФО, предприятието оповестява за всеки актив, държан към отчетната дата: когато активите не са лесно обратими в парични средства, политиката си за освобождаване от тези активи или за използването им в своята дейност.

Таблица 6

Оповестяване на управлението на кредитния риск за 2015 г.

Банка	Ранжиране на банките по показатели за капиталова адекватност	Общ брой точки при максимум 12 по оповестяване управление на кредитния риск на банките
Ти Би Ай Банк ЕАД	1	10
Обединена българска банка АД	2	9
Тексим Банк АД	3	8
Българоамериканска кредитна банка АД	4	8
Юробанк България АД	5	9
Банка Пиреос България АД	6	10
УниКредит Булбанк АД	7	8
Райфайзенбанк ЕАД	8	10
Търговска банка Д	9	10

Банка ДСК ЕАД	10	9
Токуда Банк АД	11	9
ПроКредит Банк (България) ЕАД	12	8
СИБАНК ЕАД	13	9
<i>Инвестбанк АД</i>	<i>14</i>	<i>10</i>
Сосиете Женерал Експресбанк АД	15	8
<i>Общинска банка АД</i>	<i>16</i>	<i>10</i>
<i>Първа инвестиционна банка АД</i>	<i>17</i>	<i>10</i>
Алианц Банк България АД	18	9
Централна кооперативна банка АД	19	9
<i>Интернешънъл Асет Банк АД</i>	<i>20</i>	<i>10</i>

Източник: Собствени изчисления

Таблица 7

Оповестяване на управлението на кредитния риск за 2016 г.

Банка	Ранжиране на банките по показатели за капиталова адекватност	Общ брой точки при максимум 12 по оповестяване управление на кредитния риск на банките
<i>Ти Би Ай Банк ЕАД</i>	<i>1</i>	<i>10</i>
Тексим Банк АД	2	8
Обединена българска банка АД	3	9
Юробанк България АД	4	9
УниКредит Булбанк АД	5	8
<i>Райфайзенбанк ЕАД</i>	<i>6</i>	<i>10</i>
Българоамериканска кредитна банка АД	7	8
<i>Банка Пиреос България АД</i>	<i>8</i>	<i>10</i>
<i>Търговска банка Д</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
Токуда Банк АД	10	9
Банка ДСК ЕАД	11	9
ПроКредит Банк (България) ЕАД	12	8
СИБАНК ЕАД	13	9
<i>Инвестбанк АД</i>	<i>14</i>	<i>10</i>
Сосиете Женерал Експресбанк АД	15	8
Алианц Банк България АД	16	9
<i>Първа инвестиционна банка АД</i>	<i>17</i>	<i>10</i>
Централна кооперативна банка АД	18	9
<i>Интернешънъл Асет Банк АД</i>	<i>19</i>	<i>10</i>
<i>Общинска банка АД</i>	<i>20</i>	<i>10</i>

Източник: Собствени изчисления

4.3. Ранжиране на банките по съвкупен показател за оповестяване на кредитен риск с корекция за неоповестена информация

Подреждането на банките в рангова скала според степента на оповестяване на кредитен риск е коригирано според характера на неоповестената информация. Присвоените цифрови стойности на всеки елемент от 12 изисквания по МСФО 7 с цел корекция оценките за оповестяване са въведени в Таблица 1. Тази корекция е предложена, за да може да се отрази по някакъв начин не само броя на липсващите

оповестявания, но и съдържанието им. Оценката на важността на съдържанието на информацията и съответно присвоените цифрови стойности са по преценка на авторите. Тя може да съдържа субективизъм. Но ефектът на тази субективна оценка е значително по малък, отколкото ако би била използвана скала на Likert за оценка качеството на оповестената информация или ако бяха дадени цифрови корекционни оценки за важността на оповестената информация.

Таблица 8

Оповестявания по МСФО 7 с ранжиране и корекции, ползвани при оценка на неоповестените изисквания във връзка с управление на кредитния риск за 2015г. и 2016г.

Банка, година	Изисквания по МСФО7*												Общо намаление	Оценка преди корекция	Оценка след корекция	Ранг
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				
Размер на корекция	0,07	0,09	0,1	0,1	0,1	0,2	0,05	0,05	0,06	0,08	0,06	0,04				
УниКредит Булбанк, 2015			0,1			0,2				0,08		0,04	0,42	8	7,58	6
УниКредит Булбанк, 2016			0,1			0,2				0,08		0,04	0,42	8	7,58	6
ОББ, 2015			0,1							0,08		0,04	0,22	9	8,78	4
ОББ, 2016			0,1							0,08		0,04	0,22	9	8,78	4
Райфайзенб анк, 2015			0,1									0,04	0,14	10	9,86	1
Райфайзенб анк, 2016			0,1									0,04	0,14	10	9,86	1
Алианц Банк България, 2015			0,1								0,06	0,04	0,20	9	8,80	3
Алианц Банк България, 2016			0,1								0,06	0,04	0,20	9	8,80	3
Ти Би Ай Банк, 2015			0,1									0,04	0,14	10	9,86	1
Ти Би Ай Банк, 2016			0,1									0,04	0,14	10	9,86	1
СИБАНК, 2015			0,1				0,05					0,04	0,19	9	8,81	2
СИБАНК, 2016			0,1				0,05					0,04	0,19	9	8,81	2
БАКБ, 2015			0,1				0,05				0,06	0,04	0,25	8	7,75	5
БАКБ, 2016			0,1				0,05				0,06	0,04	0,25	8	7,75	5
Търговска банка Д, 2015			0,1									0,04	0,14	10	9,86	1
Търговска банка Д, 2016			0,1									0,04	0,14	10	9,86	1
Инвестбанк, 2015			0,1									0,04	0,14	10	9,86	1
Инвестбанк			0,1									0,04	0,14	10	9,86	1

, 2016																	
Общинска банка, 2015			0,1								0,04	0,14	10	9,86	1		
Общинска банка, 2016			0,1								0,04	0,14	10	9,86	1		
Интернешънъл асет банк, 2015			0,1								0,04	0,14	10	9,86	1		
Интернешънъл асет банк, 2016			0,1								0,04	0,14	10	9,86	1		
Банка ДСК, 2015			0,1						0,06	0,04	0,20	9	8,80	3			
Банка ДСК, 2016			0,1						0,06	0,04	0,20	9	8,80	3			
Юробанк България, 2015			0,1						0,06	0,04	0,20	9	8,80	3			
Юробанк България, 2016			0,1						0,06	0,04	0,20	9	8,80	3			
СЖ Експресбанк, 2015			0,1			0,05			0,06	0,04	0,25	8	7,75	5			
СЖ Експресбанк, 2016			0,1			0,05			0,06	0,04	0,25	8	7,75	5			
Банка Пиреос България, 2015			0,1							0,04	0,14	10	9,86	1			
Банка Пиреос България, 2016			0,1							0,04	0,14	10	9,86	1			
ПИБ, 2015			0,1							0,04	0,14	10	9,86	1			
ПИБ, 2016			0,1							0,04	0,14	10	9,86	1			
ПроКредит Банк, 2015			0,1			0,05			0,06	0,04	0,25	8	7,75	5			
ПроКредит Банк, 2016			0,1			0,05			0,06	0,04	0,25	8	7,75	5			
Токуда Банк, 2015			0,1						0,06	0,04	0,20	9	8,80	3			
Токуда Банк, 2016			0,1						0,06	0,04	0,20	9	8,80	3			
ЦКБ, 2015			0,1						0,06	0,04	0,20	9	8,80	3			
ЦКБ, 2016			0,1						0,06	0,04	0,20	9	8,80	3			
Тексим Банк, 2015			0,1			0,05			0,06	0,04	0,25	8	7,75	5			
Тексим Банк, 2016			0,1			0,05			0,06	0,04	0,25	8	7,75	5			

*За словесно представяне на изискванията по МСФО 7 виж Таблица 1

Източник: Собствени изчисления

Съгласно предварително описаната методика на изследването, ако оповестяването не е пълно по изискванията на МСФО 7, то не е било отчетено като съществуващо. Оценките за оповестена информация за управление на кредитния риск по изискванията на МСФО 7 според избраната от нас методика са много близки, дори след прилагане корекция за естеството на неоповестена информация. Банките оповестяват по-голяма част от изискваната информация. Оповестяванията по МСФО 7 по отношение на управление на кредитния риск за 2015 г. и 2016 г. е идентично за всяка банка- не като

буквален текст, а като видове оповестявания в конкретната банка. Не се наблюдава развитие- нито позитивно, нито негативно за тези две години по отношение на оповестяването на кредитния риск. Действително две години не са достатъчни, за да се проследи тенденция, но сравнението е първа стъпка в проследяване на развитието. Нашето впечатление е, че макар със стремеж към стриктно изпълнение на нормативните изисквания, подходът към оповестяване управлението на кредитния риск при банките е по- скоро формален и не се наблюдава готовност у мениджмънта за представяне на вътрешна информация пред външни потребители.

Нито една банка не е изпълнила едно от качествените изисквания по т.33в от МСФО7 – да се оповестят всякакви промени в оповестяванията от предходния период по отношение на управление на кредитния риск. Пропускът може да се дължи на факта, че няма промени в управление на кредитния риск. Това е малко вероятно при динамичните икономически условия, икономическата криза от близкото минало, стрес теста проведен на банките от БНБ в обследвания период, промяната на нормативната уредба, окрупняването на банковия пазар в България, навлизането на директната конкуренция на Европейски банки в България.

По отношение на останалите пропуснати (респ. непълни) оповестявания по МСФО 7 освен по т. 33в, има няколко многократно повтарящи се, а именно:

- т.36б- Описание на обезпечението, държано като гаранция, и други кредитни подобрения и техния финансов ефект върху сумата, която най-добре представлява максималната изложеност на кредитен риск (оповестена съгласно предходния критерий) или представена от балансовата стойност на финансовия инструмент;
- т.38а- Когато предприятието придобие финансови или нефинансови активи през отчетния период в резултат на влизане във владение на обезпечение или друга форма на кредитно подобрение (например гаранции) и тези активи отговарят на критериите за признаване в други МСФО, предприятието оповестява за всеки актив, държан към отчетната дата: естеството и балансовата стойност на активите;
- т.38б- Когато предприятието придобие финансови или нефинансови активи през отчетния период в резултат на влизане във владение на обезпечение или друга форма на кредитно подобрение (например гаранции) и тези активи отговарят на критериите за признаване в други МСФО, предприятието оповестява за всеки актив, държан към отчетната дата: когато активите не са лесно обратими в парични средства, политиката си за освобождаване от тези активи или за използването им в своята дейност.

И трите изисквания се отнасят за обезпеченията предоставени на банките или придобити от банки- какви видове са, как банката се разпорежда с тях. Могат да се изкажат много хипотези по отношение на тези пропуснати оповестявания. Възможно е банките да не считат това за съществена част от дейността си или от общата политика по управление на кредитния риск или да липсва интерес за тази информация при ползвателите на финансови отчети. Друга възможност е неизнасянето на информация по тези въпроси да е важно за финансовото състояние на банката. Напълно вероятно е част от придобитите активи да са трудно ликвидни и тяхното реализиране или употреба да представляват проблем за банките, който те не са склонни да представят пред обществеността.

В голяма част от оповестяванията посочените политики по отношение на обезпеченията не са представени в общия текст за управление на кредитния риск, а в секцията за оповестяване на активи, най- често – неликвидни активи. Този подход е подвеждащ за външните потребители на информация: от една страна информацията е оповестена, но от друга страна- тя не е ясно идентифицирана като информация във връзка с управление на кредитния риск. Това би могло да се коригира чрез препратки в текста за оповестяване, насочващи към коректното място за получаване на информация по отношение управление на кредитния риск.

Таблица 9

Ранжиране на банките по съвкупен показател за оповестяване на кредитен риск и капиталова адекватност за 2015г.

Банки	Ранжиране според степен на оповестяване управлението на кредитния риск по МСФО7-12 показателя	Ранжиране според ниво на капиталовата адекватност- 5 показателя	Сумарна оценка	Ранжиране по съвкупен показател за капиталовата адекватност и оповестяване на кредитния риск	БНБ групировка на банки според размера на общите им активи в 2 групи	Публично търгуема банка
Инвестбанк	1	14	15	9	2	
Общинска банка	1	16	17	10	2	
Райфайзенбанк	1	8	9	5	2	
Банка Пиреос България	1	6	7	3	2	
ПИБ	1	17	18	11	1	да
Ти Би Ай Банк	1	1	2	1	2	
Търговска банка Д	1	9	10	6	2	
Интернешанъл асет банк	1	20	21	13	2	
СИБАНК	2	13	15	9	2	
Банка ДСК	3	10	13	7	1	
Юробанк България	3	5	8	4	1	
Токуда Банк	3	11	14	8	2	
Алианц Банк България	3	18	21	13	2	
ЦКБ	3	19	22	14	2	да
ОББ	4	2	6	2	1	
БАКБ	5	4	9	5	2	да
СЖ Експресбанк	5	15	20	12	2	
ПроКредит Банк	5	12	17	10	2	
Тексим Банк	5	3	8	4	2	да
УниКредит Булбанк	6	7	13	7	1	

Източник: Собствени изчисления

Това ранжиране едновременно по два показателя може да представи съвкупното потенциално влияние върху мнението на външни потребители на информация както на количествените измерители на капиталовата адекватност, така и на качествените и количествени оповестявания във връзка с кредитния риск. Може условно да предположим, че това е ранжиране, указващо коя банка в най добра степен съчетава своята стабилност със създаване на впечатление за нея във външни компетентни потребители на информация. Съчетаното представяне на висока степен на коефициенти за капиталова адекватност с висока степен на оповестяване се наблюдава само при една банка, при това и за двете изследвани години. Считаме, че това подсказва амбициозен, динамичен и гъвкав подход за управление на банката, с потенциал за позитивно развитие.

Таблица 10

Ранжиране на банките по съвкупен показател за оповестяване на кредитен риск и капиталова адекватност за 2016г.

Банки	Ранжиране според степен на оповестяване на управлението на кредитния риск по МСФО7-12 показателя	Ранжиране според ниво на капиталовата адекватност- 5 показателя	Сумарна оценка	Ранжиране по съвкупен показател за капиталовата адекватност и оповестяване на кредитния риск	БНБ групировка на банки според размера на общите им активи в 2 групи	Публично търгуема банка
Инвестбанк	1	14	15	7	2	
Общинска банка	1	20	21	12	2	
Райфайзенбанк	1	6	7	2	2	
Банка Пиреос България	1	8	9	3	2	
ПИБ	1	17	18	9	1	да
Ти Би Ай Банк	1	1	2	1	2	
Търговска банка Д	1	9	10	4	2	
Интернешанъл асет банк	1	19	20	11	2	
СИБАНК	2	13	15	7	2	
Банка ДСК	3	11	14	6	1	
Юробанк България	3	4	7	2	1	
Токуда Банк	3	10	13	5	2	
Алианц Банк България	3	16	19	10	2	
ЦКБ	3	18	21	12	2	да
ОББ	4	3	7	2	1	
БАКБ	5	7	12	5	2	да
СЖ Експресбанк	5	15	20	11	2	
ПроКредит Банк	5	12	17	8	2	
Тексим Банк	5	2	7	2	2	да
УниКредит Булбанк	6	5	11	8	1	

Източник: Собствени изчисления

Най- големите български банки според размера на активите имат по- ниски нива на оповестявания на кредитния риск и по- високи нива на показателите за капиталова адекватност, макар, че тази зависимост не се установява във всички случаи. При тези банки не се наблюдава особена охота за изнасяне на вътрешна информация пред външни потребители, макар, че присъства стремеж към спазване на нормативните изисквания. В резултат на съчетаното ранжиране на двата показателя, големите банки попадат най- често в средата на ранговата скала. Изключение от това е една от големите български банки, при която има средно високо ниво на оповестяване управлението на кредитния риск и висока степен на капиталова адекватност, така че съвкупният показател е с висока стойност. Считаме, че основна причина за това са стратегиите и управленския стил на ръководството и мениджмънта. Там където нивата на капиталова адекватност са по ниски, нивото на оповестяване е по- високо. Тази връзка би следвало да се изследва по- обстойно в следващи публикации. Не могат да се установят при този

първоначален анализ връзка между нивото на оповестяване на банките и тяхното публично търгуване на фондовата борса, макар, че такава връзка се предполага.

5. Заключение

Банковият пазар се променя динамично и управлението на кредитния риск изисква нови подходи, гъвкавост и комуникация- вътрешна и външна за банката. Към края на 2016г. под 25% от банковия пазар в България принадлежи на българските банки; останалите над $\frac{3}{4}$ от банковия пазар е зает от дъщерни банки на европейски банки (The Bulgarian National Bank, 2017). Този процес на стесняване пазара на българските банки продължава- това показва тенденцията от предходните години. В резултат от проведения стрес тест на банките в България се установява, че „някои банки системно не показват реалната картина, което налага те да бъдат чувствително коригирани.“ (Stoyanov, N., 2017) Оповестяването на кредитния риск от изискване считано за формално може да се превърне в един от многото инструменти за стабилизиране позицията на определни банки, особено с оглед създаване на положителен имидж на банката пред потребителите на публична информация.

В резултат на проведеното емпирично изследване на оповестяването на политиките по управление на кредитния риск в банките за 2015 г. и 2016 г. се достигна до следните по-съществени изводи:

1. Всички банки имат високо равнище на оповестявания за кредитния риск. Въпреки това, нито една банка няма максимална оценка, която би означавала, че са извършени пълни оповестявания по всички изследвани критерии (12 параграфа от МСФО7 „Финансови инструменти: оповестяване“). Най честите пропуски са по отношение оповестяване промяната на оповестяванията и липса в оповестяванията на подробна информация за придобитите обезпечения и политиките за тяхното управление, използване, реализиране чрез продажба;
2. Наблюдава се еднотипност на степента и броя на оповестяванията по отношение управление на кредитния риск за двата последователни периода – 2015 г. и 2016 г. Присъства известен формализъм в оповестяванията. Част от информацията е трудна за откриване без необходимите препратки;
3. Банките, които имат за периода най-високо равнище на оповестявания не заемат челни позиции в класацията по капиталова адекватност. Ръководствата на банките не са напълно склонни да извършват пълни оповестявания и по този начин активно да обявяват вътрешна управленска информация. Налице са индикации банки с по-ниска капиталова адекватност да извършват по пълно оповестяване на кредитния риск. Техните ръководствата се стремят към изчерпателни оповестявания, в т.ч. представяне в по-голяма степен на вътрешна информация, свързана с процесите по управление на кредитния риск;
4. Предложеното ранжиране по степен на оповестяване на кредитния риск не съвпада с класацията по четири групи показатели, прилагана от в-к „Капитал“ (Kapital, 2017), нито се забелязва връзка с размера на банките според общи активи по данни на БНБ, или с тяхното разграничение като публично търгуемите банки или не;
5. Голяма част от банките в България са чуждестранна собственост. Решенията на банковия мениджмънт, в това число и за оповестяваният може да зависи от политиката на собствениците на капитал и техните интереси. Те не винаги са свързани с висока степен на оповестяване, особено като се вземе под внимание фактът, че преобладаващият брой банки в България не са публични дружества.
6. Степента на оповестяване от бизнеса се изследва в голям брой държави от Световната банка (The World Bank, 2017). Според нейната статистика България има максимално висока оценка за степен на бизнес оповестяване. Банките са представителни икономически субекти за държавата, с много стриктна регламентация и обширни изисквания за оповестяване. Липсата на оповестявания за някои показатели не следва да се абсолютизира. Най- добрата оценка за липсата на информация или нейната достатъчност е реакцията на външните потребители на информация.

Приложеният подход за изследване се отличава с простота и логичност. В бъдещи изследвания могат да бъдат обхванати по-голям брой наблюдения, които биха могли да се подложат на комплексен статистически анализ. Друг алтернативен подход е да се изследва текстовата информация на оповестяванията с различни аналитични средства. Би било подходящо да се съчетаят количествени и качествени методи за изследване, особено при наличие на двата вида информация по изследваната тема.

Литература/Literature

Basel Committee on Banking Supervision. (2005). Sound Credit Risk Assessment and Valuation for Loans - Consultative Document, November 2005. Available at: <https://www.bis.org/publ/bcbs121.pdf> [Accessed 12 Apr. 2018].

Basel Committee on Banking Supervision. (2006). Sound credit risk assessment and valuation for loans Basel Committee on Banking Supervision Sound credit risk assessment and valuation for loans. June 2006. Available at: <https://www.bis.org/publ/bcbs126.pdf> [Accessed 12 Apr. 2018].

Basel Committee on Banking Supervision. (2015a). Guidance on accounting for expected credit losses - Consultative Document. February 2015. Available at: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d311.pdf> [Accessed 12 Apr. 2018].

Basel Committee on Banking Supervision. (2015b). Guidance on credit risk and accounting for expected credit losses. December 2015. Available at: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d350.pdf> [Accessed 12 Apr. 2018].

Centre for the Study of Financial Innovation. (2015). Banking Banana Skins 2015. Recovery under threat The CSFI survey of bank risk In association with PricewaterhouseCoopers LLP, 2015. Available at: <https://www.pwc.com/gx/en/financial-services/pdf/Banking-banana-skins-2015-final.pdf> [Accessed 12 Apr. 2018].

Commission Implementing Regulation (EU) No 680/2014 of 16 April 2014. (2014). Available at: http://publications.europa.eu/resource/ellar/37c79802-fe90-11e3-831f-01aa75ed71a1.0006.03/DOC_1 [Accessed 12 Apr. 2018].

Commission Regulation (EU) 2016/2067, 22 November 2016 amending Regulation (EC) No 1126/2008 adopting certain international accounting standards in accordance with Regulation (EC) No 1606/2002 of the European Parliament and of the Council as regards International Financial Reporting Standard 9 (Text with EEA relevance). Available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016R2067> [Accessed 12 Apr. 2018].

European Banking Authority. (2017). EBA report on results from the second EBA impact assessment of IFRS 9. Available at: <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/1720738/EBA+Report+on+results+from+the+2nd+EBA+IFRS9+IA.pdf> [Accessed 12 Apr. 2018].

K 10 – The Ranking of Banks in Bulgaria. (2017). Available at: <https://www.capital.bg/k10-2017/> [Accessed 12 Apr. 2018].

Stoyanov, N. (2017). The best banks of 2016 in Bulgaria. Kapital, 5 May 2017. Available at: https://www.capital.bg/biznes/finansii/2017/05/05/2965357_nai-dobrite_banki_na_2016_g/ [Accessed 12 Apr. 2018].

The Bulgarian National Bank. (2017). The banks in Bulgaria July- Septemeber 2017. Available at: http://www.bnb.bg/bnbweb/groups/public/documents/bnb_publication/pub_b_in_b_2017_09_bg.pdf [Accessed 12 Apr. 2018].

The World Bank. (2017). Business extent of disclosure index. Available at: <https://data.worldbank.org/indicator/IC.BUS.DISC.XQ> [Accessed 12 Apr. 2018].

Credit risk disclosure in the annual financial statements of Bulgarian banks

Anita ATANASSOVA¹, Nadezhda POPOVA-YOSIFOVA²

¹ University of Economics, Varna, Bulgaria
atanasova@ue-varna.bg

² University of Economics, Varna, Bulgaria
nadia_popova@ue-varna.bg

Abstract: The paper analyzes the credit risk disclosure in the annual financial statements of Bulgarian banks for 2015 and 2016. Banks are ranked according to the level of credit risk disclosure, in accordance with the requirements of international accounting regulations and in relation to financial and regulatory ratios linked to capital adequacy. As a result of the conducted empirical study, it is concluded that banks' management is not particularly inclined to make full disclosures and actively to declare internal qualitative and quantitative information. However, the level of disclosure of credit risk for banks in Bulgaria is high. Banks with a low degree of capital adequacy tend to make a more complete disclosure of credit risk, and vice versa. There were no indications of a link between the size of the bank assets, the existence of the bank as a public company and the disclosure of credit risk. We believe that, in the context of increased competition, the disclosure of credit risk from a formal requirement may become one of the many tools to stabilize the position of certain banks and create a positive image of the bank for public information users.

Keywords: credit risk, financial statements, banks, disclosure.